

Медіація в цивільних справах

Анатолій Француз

*Герой України, заслужений юрист України,
лауреат премії ім. Ярослава Мудрого,*

доктор юридичних наук,

професор, декан юридичного факультету,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна

Юрій Марина

здобувач вищої освіти ступеня «Магістр»,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна

Протягом останнього часу все частіше можна відшукати альтернативні практики вирішення юридичних конфліктів без звичайних судових процесів. Одна з подібних альтернатив-це широкомасштабна процедура застосування медіації у багатьох країнах у світі європейських країнах.

Медіація є результативним альтернативним способом врегулювання спору за допомогою посередника, який не виступає представником публічної влади, не реалізовує функції судді і не приймає остаточного рішення. Світова практика говорить про те, що медіація є більш результативною, ніж звернення до суду. Суд вважають кінцевою інстанцією, на яку спираються сторони конфлікту в тому випадку, коли посередництво не могло його вирішити. Для прикладу, сьогодні в Україні, як і в багатьох країнах СНД, основоположною була і лишається судова форма захисту, в основі якої-змагальний процес [1].

Кожна країна має власну історію та культуру, в яких напрацьовані способи вирішення спорів. Наприклад, для суспільств Північно-Західної Європи характерною є культура, де спори намагаються вирішити за взаємною згодою, тоді як, наприклад, в Сполучених Штатах зазвичай обирають суд. У Центральній та Східній Європі спостерігається тенденція вважати, що за вирішення спорів чи складних питань відповідає уряд.

Аналіз іноземного законодавства в сфері медіації говорить про те, що, у країнах Європи закони про медіацію було прийнято наприкінці ХХ-на початку ХХІ ст. Приміром, в Румунії прийнято Закон «Про медіацію та організацію професії медіатора», в Литві-Закон «Про медіацію в цивільних справах», в Німеччині-Закон «Про підтримку медіації та інших форм позасудового врегулювання конфліктів», у Болгарії, Білорусі та Казахстані-Закони про медіацію, в Австралії-Акт про медіацію і т.п, також, необхідність впровадження в країнах ЄС інституту медіації підтверджується Типовим законом ЮНСІТРАЛ «Про міжнародну комерційну примирювальну процедуру», який був взятий за основу для національного законодавства щодо медіації 26 країнами світу.

Ефективність медіації визнана Європейським Співтовариством, яке рекомендує її запровадження в якості основного методу альтернативного вирішення спорів на досудовому етапі та під час судового розгляду, що відображається в підписаній Угоді про асоціацію України з ЄС та Європейським

співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами. Нині, процедура медіації в Україні не регламентована на законодавчому рівні, що значно ускладнює її застосування на практиці. Цей законопроект спрямований на створення законодавчого підґрунтя вдалого розвитку медіації як правового та соціального інституту в Україні.

У статті, опублікованій в Нью Йорк Таймз, Рендалл Л. Кізер зазначає, що переважна більшість справ вирішується-за деякими оцінками від 80% до 92 %. Інші джерела стверджують, що ця кількість наближається навіть до 97 %. Однак не всі справи створюються однаково. У статті, опублікованій виданнями юридичного факультету Корнелла, зазначено, що лише делікатні справи наближаються до 90 % рівня врегулювання. В ній же мова йде про те, що 95% рівень врегулювання цивільних справ не знаходить реальної підтримки [2].

У нинішній правозастосовчій практиці існує досить велика кількість випадків, коли через тривалість судового процесу проблеми, з якими було подано позови, утрачають свою актуальність, а сторони зазнають суттєвих матеріальних та моральних збитків, а також, часу. Навіть у випадку довгоочікуваного рішення сторін його здійснення теж затягується на декілька років, а частіше за все не виконується.

Увагу українських юристів було сконцентровано на розробленні рекомендацій не тільки стосовно удосконалення процедури судового розгляду, але і стосовно приведення його до відповідності з європейськими стандартами, залучаючи врахування зарубіжного досвіду альтернативного вирішення суперечок, що передбачає об'єктивне, оперативне, а також, грамотне вирішення юридичних конфліктів на засадах примирення сторін [3].

Для українського суспільства проблема необхідності запровадження Закону «Про медіацію» протягом довгого часу було спірним серед правової спільноти. Це пов'язано з тим, що медіація є особливим способом вирішення, що потребує особливого законодавчого закріплення. Також, існує питання публічного сприйняття даної процедури і фінансової доступності.

Медіація володіє низкою переваг стосовно судового розгляду і відмінностей стосовно інших альтернативних механізмів вирішення спорів, таких як врегулювання спору при участі судді, через переговори, третейський суд і т.д. [4]. Поняття «медіація» походить від лат. «mediare», що означає «бути посередником». У перекладі з англійської мови термін «медіація» (mediation) означає посередництво, клопотання, заступництво.

Медіацію можна застосувати на будь-якому етапі, але також за згодою сторін. Що стосується тривалості процедури, то слід зазначити, що строк посередництва визначається за згодою сторін, а врегулювання спору за участю судді можливе протягом розумного строку, але не більше тридцяти днів із дати прийняття рішення про врегулювання. У разі недосягнення сторонами мирного врегулювання спору за наслідками повторне врегулювання цього спору не допускається. Врегулювання спору за участю судді не допускається у разі, якщо у справу вступила третя особа, котра заявляє самостійні вимоги щодо предмета

спору. Навантаження на суддів може бути зменшене через розвиток інституту мирного врегулювання суперечок із використанням будь-яких мирних засобів врегулювання спорів [4].

Таким чином, можемо зробити висновок, що інститут медіації в цивільному процесі являється досить дійовою формою позасудового вирішення спорів, яку можна розглядати як, альтернативне вирішення спору-тобто сторона не звертається до системи і шукає інший спосіб вирішення конфлікту; як процес, переговори, спрямовані на вирішення суперечки; як посередництво, врегулювання суперечки за участю неупередженої та нейтральної сторони (посередника). Прийняття Закону України «Про медіацію» може відіграти важливу роль у розвитку медіації в Україні.

Ключові слова: Медіація; право; конфлікти.

Список використаних джерел

1. Єрмоменко Г. Перспективи розвитку медіації в Україні. [Електронний ресурс]-Режим доступу: <https://ukrmediation.com.ua/files/content/Perspectyvy.pdf>
2. What percentage of legal disputes actually go to trial? [Електронний ресурс]-Режим доступу: <https://www.cotneycl.com/what-percentage-of-legal-disputes-actually-go-to-trial/>
3. Кармазова О. Медіація та переговори як альтернативні способи вирішення спорів. [Електронний ресурс]-Режим доступу: <http://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/5/3.pdf>
4. Коваленко І. Медіація в сучасному світі та перспективи її розвитку в Україні. [Електронний ресурс]-Режим доступу: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA014649